

Göçün Kent Estetiği Üzerine Etkisi

Filiz Çetinkaya Karafakı¹

Öz

Kentlerin yerleşim birimleri olarak oluşumları uzun zaman öncesine dayalı olsa da günümüz dünyası modern kentlerin oluşum tarihi çok da eski değildir. Organik yapılar olan kentlerin oluşumları birçok etmene bağlıdır. Kentin içinde bulunduğu coğrafya, ait olduğu ülkenin ekonomik ve jeopolitik durumu, kente yerleşen toplumun sosyo-kültürel özellikleri ve kentte görülen göç hareketleri bunlardan bazılarıdır. Kentler çeşitli sebepler ile göç hareketlerine maruz kalmaktadır. Göç; insan hayatını tehlikeye düşüren olayların varlığında ya da insanların daha konforlu yaşama isteği sonucunda gerçekleştirdiği ve hayatlarının bir kısmını ya da tamamını geçirmek üzere yaptığı bir yer değiştirme hareketidir. Göç hareketi çok çeşitli etkileriyle kentlerin fiziksel, ekonomik, sosyal ve kültürel şekillenmesinde büyük rol oynamaktadır. Bu çalışma göç hareketinin kentler üzerinde yarattığı etkilere değinerek göç hareketinin özellikle kentin fiziki yapısında ve estetik değerlerinde yaptığı değişiklikleri ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu çalışma kentin temel bileşenlerinden yola çıkarak göç hareketinin bu bileşenler üzerinde yarattığı olumlu ve olumsuz etkileri tablo halinde göstererek bu etkilerin kentin sosyo-kültürel ve fiziki yapısı yanında estetik görünümüne olan yansımalarını ortaya koymayı hedeflemiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göçün Kentlere Etkileri, Kent Estetiği, Kentin Fiziki Görünüşü, Kentsel Tasarım

Effect of Migration on Urban Aesthetics

Abstract

Although the formation of cities as settlements is based on a long time ago, the history of the formation of today's world cities is not very old. The formation of cities, which are organic structures, depends on many factors. The geography of the city, the economic and geopolitical situation of the country it belongs to, the socio-cultural characteristics of the society that settled in the city and the migrations of the city are some of these. Cities are exposed to migration movements for various reasons. Migration is a relocation movement that is carried out in the presence of events that endanger human life or as a result of people's desire to live more comfortably and to spend some or all of their lives. With its divers effects, migration movement plays a major role in shaping the cities in physical, economic, social and cultural aspects. This study aims to reveal the reflections of these effects on the socio-cultural and physical structure of the city, as well as on the aesthetic appearance, by showing the positive and negative effects of the migration movement on these components, starting from the basic components of the city.

Keywords: Effects of Migration on Cities, Migration, Physical Appearance of the City, Urban Aesthetics, Urban Deign

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Üniversitesi, Beypazarı MYO, Seyahat, Turizm ve Eğlence Hizmetleri Bölümü, Turist Rehberliği Programı, Ankara

e-posta/e-mail: filizcetinkaya@gmail.com ORCID No:0000-0001-6710-4224

1. GİRİŞ

Kentler insan eliyle yapılmış kimi zaman planlı kimi zaman plansız gelişmiş yüksek nüfus yoğunluğuna sahip yaşam merkezleridir. Günümüzde kent yaşamı kentli insana sağladığı ekonomik fırsatlar, sağlık ve eğitim avantajları, sosyalleşme imkânları gibi sağladığı faydalardan dolayı yerleşim yeri olarak sıklıkla tercih edilmektedir. Kentler, çeşitli statülere ve kimliklere sahip çok fazla sayıda insanın kullandığı, büyüme şekli ve formu üstünde sadece kısmi kontrollerin yapılabildiği ve oluşumunda çok sayıda yaratıcı etmenin rol aldığı alanlardır (Lynch, 2014).

Kentler içinde kapalı ve açık mekânlara sahip yerleşim birimleridir. Bu mekânların tasarımları ve birbirleri ile olan ilişkileri insanların kent içinde konforlu bir şekilde yaşaması üzerine çok etkilidir.

Kentler bulunduğu coğrafya itibariyle topoğrafya, iklim, bitki örtüsü, çeşitli su elemanları gibi doğal çevre elemanları ile binalar, yollar, meydanlar, park ve bahçeler gibi insan eliyle yapılmış yapı çevre elemanlarından oluşur. Bu bileşenlerin birbiri ile olan ilişkilerinin sağlıklı olması kent yaşamının konforunu artırırken, göze hoş görünmesi de kent estetiğini arttırmaktadır. Estetik bir kent, psikolojik olarak kent insanın kente bağlanmasına ve kent içinde mutlu yaşamasına yardım etmektedir. Kentsel yaşam konforunun devamlılık içermesi de bu noktada çok önemlidir. Kent insanının güne başlamasından günü bitirmesine kadar kentte geçen her anında konforu yaşaması önemlidir. Bu açıdan kentte yapılmış mekânların doğru konumda olması ve iç-dış mekân ilişkisinin doğru kurulmuş olması yani mekânların işlevsel kaliteye sahip olması gerekmektedir. Ayrıca kentteki enerji kaynaklarının doğru kullanılması, kentin ekolojik ve ekonomik sürdürülebilirliğe sahip olması da çok önemlidir. Kentli insanın duyuşsal algısı, eğitimi ve sahip olduğu kültürü ile ilgili olarak tanımladığı kentin estetik kalite seviyesi de kentli insanın yaşam konforu ve mutluluğu açısından çok önemlidir (Erşen, 2014).

Kentlerde gerçekleşen barınma, iş, eğitim ve sağlık ihtiyaçlarının giderilmesi gibi faaliyetlerin kaliteli gerçekleşebiliyor olması için birçok etmenin bir arada bulunması gerekmektedir. Kentlerin barındırdığı tüm fiziki yapıların kalitesi, bu yapıların bulunduğu sokakların, caddelerin kalitesi üzerinde etkilidir. Sokakların, caddelerin ve meydanların kalitesi de içinde buldukları bölgenin ve giderek tüm kentin kalitesini etkilemektedir. Kent kalitesi tanımı içinde sadece kullanım kolaylığı ve konforu bulunmamaktadır. Kentin sahip olduğu estetik değerler de kent kalitesi içinde önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü insanlar kent içinde yaşamadan önce kenti görsel olarak incelemekte ve algılamaktadır (Erdal ve İnceoğlu, 2021).

Estetik algısı ve görsel zevk kişiden kişiye değişen bir kavramdır. Ancak kenti oluşturan doğal ya da yapay olsun tüm fiziki parçaların (iklim, topoğrafya, orman, su yüzeyi, bina, yol, köprü, meydan vb.) birbiri ile uyumu aynı ya da yakın kültürden gelen genel çoğunluk için ortak görsel sonuçlar doğurur. Kentin tasarımı bir sanattır ancak bu sanat diğer bazı sanatlar gibi sınırlı ve kontrollü diziler yerine farklı insanlar için farklı durum ve ortamlarda çok çeşitli diziler yoluyla yapılır (Lynch, 2014).

Kentte yaşayan her insanın içinde kendini kentin bir parçası gibi hissetmesi için kente bir şeyler ekleme güdüsü bulunmaktadır. Kente yapılan bu eklemeler, insanların kendi kültüründen ve sosyolojik yapısından getirdikleri ile oluşur. Bu noktada kentsel oluşumunun fiziksel olduğu kadar kültürel ve sosyolojik olarak da irdelenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Disiplinler arası bir yaklaşımla kentin sahip olduğu gerçek form; mevcut fiziksel etmenler, kentte yaşanan kültür ve sosyolojik yapı ile kentte yaşayan insanların istekleri ve ihtiyaçları doğrultusunda oluşmaktadır. Elbette kentin inşasında sıralanan bu etmenler ile birlikte kent için

yapılan gelecek planları da önemli bir rol oynamaktadır (Stevenson, 2003). Bu birliktelik kentin bugünkü yapılanması ve estetik görünümü yanında gelecekteki estetik oluşumunu da etkilemektedir.

Kentler birçok farklı sosyal sınıftan ve karakterden oluşan milyarlarca insan tarafından kullanılmaktadır. Kentin genel görünüşü bu insanların farklı sebeplerle devamlı değiştirdikleri bir sonuçtur. Her ne kadar kent üzerine çok çeşitli planlamalar yapılsa da kentin büyümesi ile ilgili yapılan kısmi kontroller birçok kentte yetersiz kalmaktadır. Sonuçta pek çok farklı etmen sonucu oluşan ve büyüyen kentler, içinde yaşayan her canlıyı mutlu edemeyen, ihtiyaçları tam olarak karşılayamayan, ekolojik, ekonomik ve kültürel sürdürülebilirliğini kaybetmiş ortamlar haline dönüşmektedir. Bu duruma sebep olarak; kentin coğrafik özelliklerine uygun olmayan yapılaşma, kentte yaşanan ekonomik sıkıntılar, alınan hatalı politik yaklaşımlar yanında üreme hızı ve iç ve dış göçlerle kentte görülen nüfus artışı ve artan bu nüfusun çok farklı kültürlerden ve sosyolojik yapılardan gelen insanlardan oluşması gösterilebilir. Kente gelen nüfusun kentin alt ve üst yapısının taşıma kapasitesini aşması durumu kentte çöküntü alanlarının oluşmasına sebep olmakta bu durum ilgili alanlarda insani yaşam koşullarının yitirilmesi ile sonuçlanmaktadır. Kentte oluşan fazla nüfusun kente etkisi ekolojik, sosyolojik ve ekonomik olduğu kadar kentin fiziki yapısı üzerine de olmaktadır. Kentte yaşayan nüfus, yoğunlukla yerleştiği alanlar yanında kent içinde kısa süreli de olsa kullandığı tüm alanlarda değişime sebep olmaktadır. Sonuç olarak kentlerde yaşanan hızlı nüfus artışı kentin fiziki görünüşünü, estetiğini değiştirmektedir. Kentlerde yaşanan bu hızlı nüfus artışının sebebi; kentin sağladığı istihdam, eğitim ve sağlık gibi olanakların yanında insanlara verdiği güven duygusuna bağlı olarak gerçekleşen 'göç' hareketidir. Göç; Uluslararası Göç Örgütü'nün yaptığı tanıma göre, bireylerin uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet sınırı içerisinde yapmış olduğu yer değiştirme eylemi olarak tanımlanmıştır (URL 1). Göç, birçok farklı sebep ile insanların yerleştiği yeri süresiz veya süreli olarak terk etmesidir (Mutluer, 2003).

İnsanlar geçmişten bugüne çeşitli zorunluluklarla yer değiştirmişlerdir. Bu yer değiştirmenin başlıca nedenlerinden bir tanesi ekolojik olarak yaşam koşullarının insan yaşamının devamlılığını tehlikeye düşürmesidir. Dünya üzerinde bulunan ekolojik olarak yaşaması kolay olan alanlar yaşamını daha kaliteli ve konforlu geçirmek isteyen toplumlar için her zaman tercih edilmiştir (Harvey, 2015). Bunun yanında günümüzde toplumlar hayatlarını tehdit eden birçok farklı sebeple göç etmektedirler. Bunlar arasında savaş, iç savaş, soykırım, kıtlık, hastalık gibi toplumu derinden etkileyen olaylar sayılabilir. Göç bireysel olarak yapıldığı gibi kitlesel olarak da yapılabilmektedir. Yapılan göç hareketi ölçeğine göre göç edilen yerdeki hayatı derinden etkilemektedir. Bu etki ekolojik, kültürel, ekonomik, demografik, fiziksel, mekânsal vb. olabilir. Göçün sıralanan çoklu etkisi günümüzde sosyal, siyasi, ekonomik, coğrafik vb. pek çok çalışmaya konu olmaktadır. Bu çalışmaların temeli göç sürecinin çeşitli kavramlarının ve bu kavramların birbirleri ile olan ilişkisinin bir çerçeveye oturtulmasıdır (Aktaş, 2018).

Bu çalışmanın amacı son dönemde yaygınlaşan göç hareketlerinin göç edilen toplum üzerinde yarattığı kültürel, ekonomik ve fiziksel etkilerine değinerek göç hareketinin göç edilen kentlerin fiziki yapısı ve kent estetiği üzerinde yarattığı değişimi ortaya koymaktır.

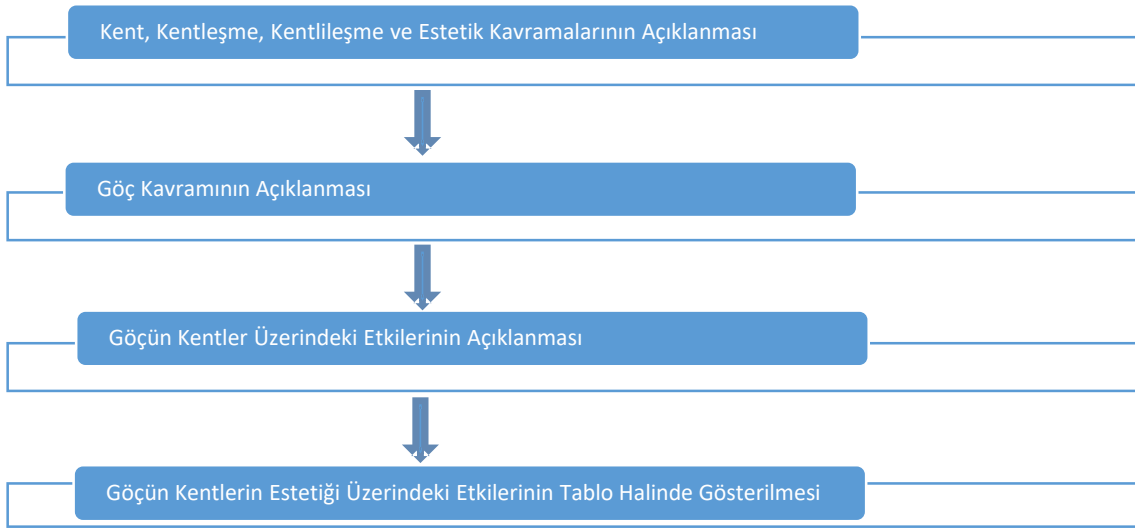
2. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmada öncelikle günümüz kentlerinin genel görünümünü oluşturan temel bileşenler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bileşenlerin tespiti ve çeşitli kent, kentleşme ve kentleşme kavramlarının tanımlanması ve göç hareketinin açıklanması için detaylı bir literatür taraması yapılmıştır. Çalışma konusunun iç ve dış göç hareketlerini kapsamaya literatür taramasında ulusal ve uluslararası yazılmış kaynakların incelenmesini gerekli kılmıştır. Daha sonra göç hareketinin

kentlerin estetik görünüşü üzerindeki etkisini ortaya koyabilmek amacıyla göçlerin kentler üzerindeki etkilerinden ilişkili olan 3 tanesi açıklanmıştır. Bu etkiler sırasıyla;

- Kültürel,
- Ekonomik,
- Fiziksel etkilerdir.

Sonuç bölümünde bu etkilerin kent ve kent estetiği üzerine olumlu ya da olumsuz etkilerinin ortaya konulması için bir tablo oluşturulmuştur. Bu tablo ile göçün kent ve kent estetiği üzerindeki etkilerinin analitik olarak ortaya konulması amaçlanmış her bir maddenin göç süreci sonucu etkileniş şekli ve kent estetiği üzerindeki etkisi açıklama kutucuğunda belirtilmiştir. Çalışmanın akış diyagramı Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Çalışmanın Akış Diyagramı

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

İnsanlığın var oluşundan bu yana insan belleğinde derin izler bırakan göç olgusu da varlığını göstermiştir. Göç hareketi dünya üzerinde birbirinden çok farklı bölgelerde yaşansa da genel olarak politik, ekolojik ve toplumsal unsurlara bağlı olarak oluşan yaşam şartlarındaki değişimlere dayalı olarak yaşanmaktadır (Deniz, 2008; Deniz, 2015). İnsanın yaşamını idame ettirdiği, gereksinimlerini giderdiği ve psikolojik olarak da kendini biçimlendirdiği ve ait hissettiği çevreden ayrılması insan ruhu üzerinde travmatik sonuçlar doğuran bir olaydır (Buz, 2003; Deniz, 2015).

‘Göç’ kavramı; coğrafik, siyasi, ekonomik, ekolojik, sosyal, dini sebeplerden dolayı insanların bireysel ya da kitlesel olarak yaşadıkları yerlerden başka yerlere yaşamlarının belli bir kısmını ya da tamamını geçirmek amacıyla yaptıkları hareket olarak tanımlanabilir. Göç gönüllü olabildiği gibi insanları göçe mecbur kılan sebeplerin varlığında gönülsüz olarak da yapılabilir. Ayrıca göç hareketleri düzenli göç ve düzensiz göç şeklinde de ikiye ayrılmaktadır. Düzenli göç; insanların kanuni yollar aracılığı ile ikamet, iş, eğitim gibi sebeplerle yaptığı yer değiştirme hareketi iken düzensiz göç; kanuna aykırı yollarla ve kayıt dışı şekilde yapılan yer değiştirme hareketidir (Sağıroğlu, 2015; Aktaş, 2018). Temelinde zorlama ve gönülsüzlük olan göç hareketinin sonuçları insanların ruhunda derin yaralar açmaktadır (Deniz, 2015). Göç olayının gönüllü ya da gönülsüz yapılması bunun yanında göçün kanuni ya da kanuni olmayan yollarla olması göç eden toplumu olduğu kadar göç edilen yerdeki toplumu da çeşitli şekillerde etkilemektedir. Örneğin göç hareketinin kanun dışı yapılması ve göç eden insanların kayıt dışı olması göç edilen yerde güvenlik

sorunu oluşturabilmektedir. Buna benzer şekilde gönülsüz olarak göç eden toplumların göç edilen topraklara adaptasyonu çok daha zor olacaktır. Verilen örneklerde görülmektedir ki göç hareketi; sebepleri ve göç etme şekilleri ile toplumları derinden etkileyen bir yer değiştirme hareketidir.

Özellikle ani ve büyük ölçekli göç hareketlerinin göç eden toplumun üzerinde yarattığı etki kadar göç edilen toplumun üzerinde yarattığı etki de azımsanamayacak kadar çoktur. Bu etki kültürel, sosyolojik ve demografik olduğu kadar göç edilen yerdeki yaşam ortamlarının, genel mekânların, yolların ve giderek kentin genel kullanımı, görünümü ve estetiği üzerinde de görülmektedir. Bir kentin içinde yaşananların tümü ve ülke içinde üstlendiği işlev ilgili kentte meydana gelen fiziksel değişmelerin de belirleyicisidir.

Özellikle hinterlandı büyük, nüfusu fazla olan dünya kentleri çok fazla göç edeni barındıran kentlerdir. Göç edenlerin geldiği topraklarda biriktirdikleri anılar ve sahip oldukları kültürel özellikler yeni yerleşim yerlerine taşıdıkları miraslarıdır. Göç eden insanlar yeni yerleşim yerlerine kendilerini ait hissedebilmek için topluca yaşamak ve beraberlerinde getirdikleri kültürlerini topluca yerleştikleri alanlarda sürdürmek istemektedirler. Konutlarını, alış-veriş mekânlarını, mahallelerini vb. kısaca tüm yaşam alanlarını kendi topraklarında gördükleri, alışık oldukları çevrelere benzetmeye çalışmaktadırlar. Sonuç olarak gelişmiş ülkelerde kentsel çevreler kanunlarla korunsun da özellikle gelişmekte olan ülkelerde kentlerin görünümü değişmeye ve bozulmaya başlamaktadır. Ayrıca çok fazla kontrolsüz göç alan kentlerde kentsel bölgeye yayılan nüfus kent sınırının kaybolmasına ve nüfus özelliklerinin saptanamamasına sebep olmaktadır.

Kentler coğrafi konumları, ekonomik güçleri ve politik yaklaşımları yanında içinde yaşayan toplumların kültürleri ile de şekillenirler. Bu şekillenişin, kentsel gelişmenin ve kent çalışmalarının geçmişi 19. yüzyıl sonlarına kadar gitmektedir (Erman, 2010). Sanayi devrimi sonrası hızla şekillenen kentlerde sınıfsal ayrılıklar kent içindeki mekânsal farklılıklara neden olmuştur. Engels, 1996'da, 1845 yılında Manchester kentinde yaptığı gözlemlere dayanarak kentin fabrikalarında çalışan halkın bu bölgelere yakın mahalleler kurduklarını, fabrikatörlerin ise bahçeli, lüks evlerde yaşayarak arabaları ile fabrikalarına geldiklerini belirtmektedir. Yol boyunca iki yana sıralanmış yüksek katlı binalarla kentin bu fakir mahallelerinin perdelendiğini böylece sınıfsal ayrımın mekânsal ayrıma dönüştürüldüğünü anlatmaktadır (Engels, 1996; Erman, 2010). Benzer şekilde Simmel, (2004) ise özellikle metropollerde yaşayan insanların duyguları ile değil mantıkları ile hareket ettiklerini sonuç olarak mesafeli ve kişisel odaklı bir kent hayatının oluştuğunu vurgulamaktadır (Erman, 2010). Görülmektedir ki kenti oluşturan insanlar ve yaşayış şekilleri kentin fiziki oluşumuna ve değişimine etki etmektedir.

Kent içinde yaşayan her insan mutlu olma hakkına sahiptir. Her insanın yaşama hakkı ile kişi özgürlüğü ve güvenli ortamlarda yaşama hakkı vardır (URL 2). İnsanların diğer tüm insanlar ile aynı haklara sahip oldukları dünya genelinde esas alınan bir prensiptir (Çeçen, 2000). Elbette bu haklar göç eden toplumlara ve göç edilen kentlerde yaşayan insanlara da aittir. İnsanlar bu hakkın bir parçası olarak yaşam alanlarını kendi kültürlerince şekillendirmek istemektedirler. Ancak toplumdan topluma farklılık gösteren kültürel oluşumlar beraber yaşamak zorunda olan kent insanların yaşam şekillerinin ve yaşam alanı oluşumlarının da farklılaşmasına sebep olmaktadır. Bu farklılıklar zamanla kent geneline yansımakta ve kentlerin genel görünümünü de değiştirmektedir. Özellikle kentlerde oluşan göç mahallelerinin görünümü kent merkezi görünümünden çok daha farklı olmaktadır.

Geçmişten bugüne insanların yaşam çevreleri doğal ortam unsurlarına göre olmuştur. Özellikle köyler, kasabalar ve kentler topografik yapı, su varlığı, iklimsel özellikler, ulaşım kolaylığı, var olan diğer kaynaklar ve çevrenin diğer bileşenleri ile kurulan ilişkiler sayesinde şekillenmektedir. Sıralanan bu fiziksel çevre bileşenlerinin yerleşim alanında algılanma biçimleri de oldukça önemlidir. Bu algı yerleşim alanının sadece fizyolojik gereksinimleri değil bunun yanında

psikolojik ve sosyal gereksinimleri de karşılamaya yarayan estetik değerleri taşımasını gerektirir (Hammaloğlu, 2019).

Kentlerin çeşitli etmenler sonucu fiziksel ve sosyo-ekonomik olarak değişmesi kentleşme ve kentleşme kavramlarının tanımlanması ile açıklanabilir. Çünkü salt kent kavramı süreç içinde değişimi perdeleyen bir kavramdır. Oysaki organik bir yapıya sahip olan kent tıpkı bir canlı gibi sürekli değişim halindedir. Bu durum kentin genel görünümüne ve kent estetiğine yansımaktadır.

Kentleşme kentteki nüfusun çoğalması, kentin demografik ve sosyo-kültürel yapısının değişmesi ve gelişmesi anlamını taşır (Ulusoy ve Vural, 2001; Güven, 2016). Kentleşme kavramı ise kentte yaşayan insanların kent ile kaynaşması anlamını taşımaktadır. Bu noktada göç hareketleri önem taşır. Çünkü göç ile kente gelen nüfusun daha kalabalık olan yerli nüfus ile kaynaşması da kentleşme kavramı içinde incelenir (Es ve Ateş, 2004; Güven, 2016). Bu iki kent grubu kaynaşır ve bir kültür değişimi oluşur. Bir süre sonra göç ile gelen nüfus grubunun kültürü kent genelinde kendini davranışsal olarak gösterdiği gibi fiziksel olarak da hissettirmeye başlar (Ulusoy ve Vural, 2001; Güven, 2016).

Günümüzde kentleşmenin hızla ilerlemesiyle birlikte kentler bir dizi zorlukla karşı karşıya kalmaktadır. Hızlı nüfus artışıyla beraber kentlerin hinterlandı büyümekte ve kentsel yönetim sorunları giderek daha fazla ön plana çıkmaktadır. Kentsel nüfus hızlı bir büyüme eğilimi göstermekte ve kentsel altyapı yönetiminin de bu hızlı büyümeye ve kentsel genişlemeye ayak uydurması gerekmektedir (Zihan ve Yuhan, 2020). Bu açıdan kentsel ulaşım ağı, genel yaşam alanları, sanayi bölgeleri, kamu hizmeti binaları, eğitim ve sağlık yapıları gibi yapısal kent bileşenlerinin yanında kentte süren ekonomik, kültürel ve sosyal hayatı da içine alan kent planları yapmak zorunda kalmaktadır. Görülmektedir ki kent, içinde pek çok dinamik döngüyü barındırmaktadır. Tüm bu döngüler ile eş zamanlı olarak gelişim gösteren kentin önemli bir görevi içinde yaşayanları görsel olarak da tatmin edebilmektir. Bu açıdan kentlerin rastgele gelişen yapılar olarak değil bir takım estetik değerlere sahip olarak gelişmesi çok önemlidir.

'Estetik' sözcüğü Grekçe «aisthesis» ya da «aisthanesthai» sözünden gelmektedir. «Aisthesis» sözcüğü, duyum, duyulur algı anlamına geldiği gibi, «aisthanesthai» sözcüğü de, duyu ile algılamak anlamına gelmektedir. Estetik; algıladığımız çevrenin duysal belleğimizle anlaşılmasıdır. Estetik içinde duygunun ve algının bulunduğu bir bilimdir ve salt güzellik olarak tanımlanamaz. Elbette estetik ve güzellik arasında bir bağ vardır. İnsan, güzelden hoşlanır, ondan haz alır. Güzelliğin amacı insana haz vermektir (Tunalı, 1998). Kent için estetik kavramının anlamı ise içinde yaşayan insanların kentten haz almasının, kentin görsel olarak göze hoş görünmesinin çok ötesindedir. Kent için estetik kavramı; kentte yaşayan insanların konut içinde, konut yakın çevresinde, alış-verişte, trafikte gösterdikleri davranış biçimi, kentte yeşile yüklenen anlam ve verilen değer ve hayvanlara olan saygı gibi birçok davranışı da kapsar. Tüm bunlar kentin sahip olduğu estetik değerlerin birer göstergesidir. Çünkü bu davranışların hepsi dolaylı olarak kent insanının kentten aldığı haz duygusunu etkilemektedir.

Bir kentten alınan haz benzer kültürden gelen kent kullanıcıları arasında anlamlı farklar taşımaz (Kartarı, 2013). Çünkü benzer kültürlerin aldığı değerler eğitimi paralellik gösterir. Taylor (1994)'a göre; değerler eğitimi, ahlak eğitimi ve karakter eğitimi içeren şemsiye bir kavramdır. Değerler eğitiminde kişiye verilen yurttaşlık eğitimi, inançsal değerler, ahlaki kurallar, milli değerler, iyi insan olma bilinci, vicdan, geçmiş ve gelecek algısı, sosyal ve kültürel değerler gibi toplumu temellendiren değerler öğretilir. Jones (2009)'a göre; değerler eğitiminin amacı toplum genelindeki yargıları, erdemleri, olumlu ve olumsuz davranışları belli bir plan dâhilinde öğretmektir (Ulusoy, 2016). Her kültür kendi değerler sistemi içinde değerler eğitimi tamamlar ve aynı kültürden gelen insanlar kendi gibi davrananların yanında rahatsızlık duymaz bu noktada doğru ya da yanlış, iyi ya da kötü, güzel ya da çirkin gibi kavramlar kültürden kültüre farklılık gösterir (Kartarı, 2013). Bu yüzden ki farklı kültürlerin karşılaşma noktalarında farklı değer

yargılarından doğan anlaşmazlıklar oluşabilmektedir. Göç hareketi, farklı kültürlerin görece uzun bir süre boyunca etkileşimi ile sonuçlanan ve kimi zaman da bu kültürler arasında anlaşmazlıkların da ortaya çıkmasına sebep olan bir toplu kültür hareketidir.

Göç özellikle zorunlu nedenlerden dolayı yapılıyorsa beraberinde dağınık yerleşimi ve düzensiz kentleşmeyi doğurmaktadır. Dolayısıyla göç olgusu içinde bulunan düzensizlik kavramı göçmenlerin kent içinde barınma ve çalışma şanslarının olduğu her noktaya yerleşebildiklerini ifade etmektedir. Kendileri ile beraber geldikleri bölgenin ve ülkenin kültürünü de getiren göçmenler yeni yerleştikleri kent merkezlerinde bu kültürlerini yaşatmak istemektedirler.

Göç özellikle büyük insan grupları tarafından yapıldığında ciddi toplumsal etkiler doğuran bir nüfus hareketidir. Bu etkiler kültürel, ekonomik, fiziksel, sosyal, psikolojik, politik vb. çok çeşitli alanlarda olabilir. Ancak çalışma konusunun göçün kentin estetiği üzerine oturtulmasından dolayı çalışmada bu etkilerden estetik kavramını direk etkileyecek 3 tanesine (kültürel, ekonomik ve fiziksel etkiler) değinilecektir.

3.1. Göçün Kent Üzerindeki Kültürel Etkileri

Kültür; tarihsel ve toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünüdür (URL 3).

Göç eden insanlar kültürlerini kopup geldikleri topraklarda yaşıyormuşçasına devam ettirebilmek ve yabancı bir toplum içinde yalnız hissetmemek için topluca göç etme isteğindedirler. Bu durum öncelikle yeni kentlerinde kültürlerini rahatça yaşamalarına sebep olmakta ve bu şekilde göç edenlerin yaşayış tarzı olarak yeni toplum içinde asimile olmaları beklenirken göç ettikleri toplumun kültüründe değişiklikler oluşmasına sebep oldukları görülmektedir. Bu durum sadece günlük davranışlarla kısıtlı kalmayıp kılık, kıyafetten konut ve sokak biçimlenişine kadar pek çok alanda kendini göstermektedir. Dolayısıyla göçmenlerin yerleştiği kent noktaları hem yaşayış hem de estetik olarak değişmektedir. Bu durum yerleşilen kent bölgesinin köklü bir kültürünün var olması ile değişmemekte göç eden kültürün tarihi mekânlara, kentteki tarihi mirasa olan saygıları ölçeğinde etkilenmektedir. Bu noktada göç alan kentin tarihi ve kültürel değerlerine sahip çıkma ve korumaya yönelik geliştirdiği politikalar oldukça önemlidir.

Tarih boyunca savaş, kıtlık, iklim değişikliği, afet vb. sebeplerle yapılan kitlesel göç hareketlerinin insanlık tarihini, ekonomisini ve kültürünü şekillendirdiği görülmüştür. Göç eden toplumların kendi kültürlerinden izler taşıması ve mevcut kültürle harmanlaması tarihte kültürel çeşitlik olarak algılanmış ve toplumlara zenginlik kazandırmıştır. Ancak kitlesel olarak yapılan göç hareketlerinin mevcut kültürü bozucu etki göstermesi durumunda yerleşim içinde yerleşim yerine ve birbirlerine ait hissetmeyen, kültür karmaşası yaşayan toplumlar oluşmaktadır. Elbette kimi zaman geldikleri topraklarda ekonomik refah, sağlık, eğitim ve güven hissi gibi temel ihtiyaçları yeteri kadar karşılanamayan göç edenlerin kendi kültürlerini göç ettikleri kültürle harmanlayarak uyum sağlaması ve kültürel zenginlik yaratması da mümkün olabilmektedir.

Bazı durumlarda yaşadıklarından dolayı hayatta kalma ve yeni yerlerine tutunma çabası içinde olan göç edenlerin kaybedecek şeylerinin az ancak kazanmak zorunda oldukları şeylerin çok olması onların devrimsel değişmelere açık, güçlü bir yenileme potansiyeline sahip olmaları sonucunu doğurur (Ekici ve Tuncel, 2015). Bu durum doğru kültür alış-verişi yoluyla avantaja çevrilebilir. Dolayısıyla tarihte olduğu gibi günümüzde yaşanan göç hareketlerinin kent estetiğine bozmayacak aksine katkı sağlayacak bir köprü olarak değerlendirilmesi için politika yapımcıların ve yerel yönetimlerin bu potansiyeli göz önünde bulundurması yararlı olacaktır.

3.2. Göçün Kent Üzerindeki Ekonomik Etkileri

Göç kent üzerinde birçok farklı etki oluşturmaktadır. Bu etkilerden ekonomik temelli etkiler kentte yaşayan insanların barınma, geçinme, sağlık, eğitim gibi ihtiyaçlarının karşılanması için

temel gereklilik olmasından ötürü oldukça önemlidir. Göç etkisi altında süregelen kentsel değişim ekonomik hayatta olumlu ve olumsuz etkiler yapar. Elbette göçün farklı yaş ve farklı deneyimlere sahip iş gücü kazanımı olarak getirdiği fayda yadsınamaz. Çünkü göç artan iş gücü, doğru örgütlenme ve iş bölümü sonucunda kentlere ait değişikliklere sebep olan nüfus sayısındaki artış olarak da tanımlanabilen bir olgudur (Başaran, 2008; Güven, 2016).

Yakın tarihe kadar göçler, ekonomik kalkınmanın itici bir gücü olan kentleşme hareketini hızlandırıcı etken olarak kabul görmüştür. Özellikle sanayi devriminden sonra Batı ülkelerindeki göç hareketleri şehirleri ve kentleşmeyi şekillendiren kavramların başında algılanarak ekonomik büyümeyi ve insan refahını etkileyen kentsel geçişle yakından ilişkilendirilmiştir. Fakat son yıllarda hızlanan kırdan kente göçlerin ve ani gelişen uluslararası kitlesel göç hareketlerinin kentlerde ekonomik nedenlere bağlı olarak hızlı ve plansız büyümeye sebep olduğu bilinmektedir. Bu durum çözümlenmesi gereken bir sorun olarak karşımıza çıkmakta ve göçün ekonomik etkileri olumlu ve olumsuz etkiler olarak kıyaslandığında olumsuz etkiler daha ağır basmaktadır.

Kentleşme, nüfusun ve ekonomik faaliyetlerin yoğunlaşmasına yol açan ekonomik sürecin mekânsal bir sonucudur (Bhagat, 2018). Son yıllarda kentleşme ekonomik kalkınmanın hem sebebi hem de sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Artan ekonomik gelişme, işgücü hareketliliği ve kentleşme ile gerçekleşen kırdan kente yaşanan göç, beklenen bir sonuçtur. Kentleşmenin asıl bileşenlerinden olan nüfus yoğunluğu kırdan kente göçlerle beslenmektedir. Artan şehir büyüklüğü, daha fazla gelir, zenginlik ve olanaklara erişim ile yakından ilişkilidir. Ancak göçlerin kentlerde meydana getirdiği nüfus yoğunluğunun kentleşmedeki olumsuz sonuçları kontrol altında tutulmalı ve kentleşmenin yoksulluğu azaltma, beceri geliştirme ve yenilik yapma potansiyelinden yararlanılmalıdır.

Göç olayı göç edilen yerde ekonomik sorunlara sebep olurken bırakılan yerlerin de boşalmasına ve o bölgelerde ekonomik kayıpların yaşanmasına sebep olmaktadır. Büyük yoğunluktaki göç hareketleri kentleri alansal olarak etkilemektedir. Çünkü derin ekonomik sorun yaşayan göç eden insanların konutlarının, sokaklarının, mahallerinin estetiği için bütçe ayırması düşünülemez. Ayrıca nüfusu artan kentlerde sınırlı olan iş imkânlarına talep arttığı için işsizlik, fakirleşme ve çocukların eğitimden uzaklaştırılarak çalışmak zorunda bırakılması da gündeme gelen bir diğer ekonomik sorundur (Deniz, 2015).

3.3. Göçün Kent Üzerindeki Fiziksel Etkileri

Kentler sosyal, kültürel ve fiziki çevreyi içine alan karmaşık alanlardır. İnsanın var oluşundan getirdiği doğa ile iç içe yaşama isteğini neredeyse imkânsız hale getiren günümüz kentleri yoğun ve zorlu yaşam koşullarında hayatta kalma savaşı veren insanlar ve onların yaptığı yapılarla doludur. Özellikle büyük ölçekli, nüfus yoğunluğu fazla kentlerin oluşumu birçok farklı süreci içine alan küresel bir süreçtir. Kentleşme olarak adlandırdığımız bu süreç temelde nüfus yapısını da içeren demografik bir olgudur. Çünkü kırdan veya başka ülkelerden kente yapılan göç hareketleri nüfus miktarında yaptığı değişiklik kadar nüfus yapısında da değişiklik yapmaktadır (Yılmaz ve Çiftçi, 2011; Güven, 2016). Kendilerini göç ettikleri yerde yabancı hissedilen göç edenler nüfus yapıları, geldikleri yerlerdeki geçim şekilleri, ekonomik güçleri, inançları, örf ve adetleri, sosyal statüleri ve daha birçok etken ile yeni yaşam alanlarındaki fiziki çevrelerini şekillendirmektedir. Sonuç olarak kentler kentte yaşayan ev sahibi toplumun ve göç ile kente gelenlerin fiziki ürünü haline gelmektedir (Niray, 2002; Güven, 2016).

Göç hareketi kentsel alanda mekân organizasyonunun farklılaşmasına sebep olmaktadır. Bu noktada kentin içinde bulunduğu doğal şartlara uygun, sürdürülebilir kaynak ve yönetim şartını sağlayabilen, ekolojik olarak kentsel büyümeyi hedef alan bir yaklaşımla planlanması çok önemlidir (Küçükali, 2016; Küçükali, 2013a; Küçükali ve Atabay, 2013; Küçükali, 2005). Çünkü kentler, içinde yaşayan insanlar kadar içinde buldukları doğal ortama olan etki sahası da çok büyük olan ekosistemlerdir. Bu açıdan bakıldığında kentler; ekolojik temelli ve konforlu mekân

şartlarına uygun kent parçalarını içeren yaşam alanları olmalıdır (Gülersoy vd., 2014; Cengiz, 2015). Bunun yanında kentlere yapılan göçlerin kentin belirli bir bölgesinde değil kentin tümü üzerinde etkili olduğu da göz ardı edilmemelidir (Cengiz, 2015).

Kentler içlerinde birbirinden çok farklı tarihsel ve sosyal özellikler içerse de genel anlamda insanların yerleşim birimi olarak kullandıkları yaşam alanlarıdır (Yılmaz ve Çiftçi, 2011; Güven, 2016). Bu noktada kenti oluşturan parçaların form ve dayanıklılık arasındaki bağlantısı ve bu parçaların performans boyutunun da bilinmesi oldukça önemlidir (Lynch, 1984). Elbette kentin dayanıklılığını tayin edecek son dönem teknolojiler birbirine benzerdir. Ancak bu kent parçalarının sahip olduğu estetik değerleri ve bu parçaların kullanım şekilleri farklı kültürlerle göre değişiklik gösterir. Sonuçta birbirinden bağımsız ve farklı karakteristik özellikler gösteren kent parçaları meydana gelir. Bahsi geçen kent parçalarının karakteristik özellikleri her şeyden önce kentin mekânsal biçimine atıfta bulunmaktadır (Lynch, 1984).

Kentler bulunduğu coğrafyadaki topografik özellikler, iklim, bölgenin tarihi ve kültürel özellikleri açısından da farklılık gösterirler. Bu farklılıklar kentlerin doğal olan estetik değerlerinin de birbirinden farklı olması sonucunu doğurur (Çevik, 2017; Kara ve Aşık, 2018).

Kentler organik yapılar olarak sahip oldukları özellikler değiştikçe değişirler. İçlerinde yaşanan kültürel ve tarihi olaylardan etkilenirler. Geçmişlerinden getirdikleri ve şu an içlerinde yaşayan medeniyetlerle etkileşim halindedirler. Ayrıca kent estetiği kentte yaşayanların sosyal gelişmişliği ve psikolojik durumundan da etkilenmektedir (Erzen, 2006; Kara ve Aşık, 2018).

Kent estetiğini salt görsel özelliklerin toplamı olarak düşünmek yanlış bir yaklaşımdır. Kent estetiği bir toplamdır. Kentte bulunan üst yapı kadar kentte bulunan alt yapı da kentin görünüşünün bir parçasıdır. Ayrıca kent içinde dolanımı bulunan insanların davranış biçimi, fiziki görünüşleri, kent parçalarını kullanım eğilimleri tıpkı kentin diğer parçaları gibi kent estetiğinin birer parçasıdır. Çünkü estetik sosyal, kültürel ve psikolojik boyutları olan çok yönlü bir kavramdır. Estetik kavramının bu özellikleri kentteki yaşam kalitesi üzerine de etkilidir (Kara ve Aşık, 2018).

Kentlerde göçün beraberinde getirdiği gecekondulaşma, trafik sıkışıklığı ve aşırı kalabalık sonucu oluşan hava kirliliği, su kirliliği, toprak kirliliği, kentsel suç ve şiddet, eğitimsiz ve sağlıksız halk gibi büyük kentsel sorunlar yaşanmaktadır. Ne yazık ki bu sorunların yaşandığı kentler için kent estetiğindeki bozulmaların tamiri ve kente kimlik kazandırma çalışmaları öncelikli konu olmaktan çıkmaktadır.

4. SONUÇ

Günümüzde ister kırsal yerleşimlerden kentsel yerleşimlere yapılan iç göçler olsun ister çeşitli sebeplerle yapılan dış göçler olsun göç eden insanlar sahip oldukları sosyo-kültürel yapılarını korumak için göç ettikleri kentte geçmişten getirdikleri kültürlerini yaşatmak istemektedir. Bu durum göç edilen kent üzerinde kültürel olduğu kadar fiziksel değişiklikler oluşmasına sebep olmaktadır. Bu sebeple kırsalda alışık oldukları hayatı (hayvan bakımı, ekme-biçme faaliyetleri vb.) yeni taşındıkları binaların bahçesinde, balkonlarında, açık-yeşil alanlarda sürdürmek isteyen insanlar dahi görülmektedir. Özellikle göç edenlerin çoğunlukla yerleştiği mahallelerde gözlemlenen fiziksel değişiklik göç edenlerin yaşam motifleri ile genel kent estetiğini değiştirmektedir. Her ne kadar farklı kültürlerin karşılaşması kültür alış-verişine fırsat vererek kültürel zenginliğe olanak sağlasa da aynı zamanda toplumda kültür kayması yaşanmasına da sebep olmaktadır. Günlük hayatta yaşanan farklılıklar bina içinde, bina yakın çevresinde, sokakta, mahallede ve giderek tüm kentte, göç eden toplumun izlerinin görünmesine sebep olmaktadır. Bu durum özellikle tarihi değeri yüksek kentlerin ve kent parçalarının bu değerlerini kaybetmesine

sebepler olmakta, kentler kimliklerini kaybetmekte ve bu kentlerde yaşayan kentli halkın kent ile kurduğu bağ zedelenmektedir. Yerli halkın kente duyduğu aidiyet duygusu sarsılmaktadır. Bu durumun önüne geçilmesi için yerel yönetimlerin etkin olarak sürece katılması ve kentleşme ve kentleşme hareketlerinin kültür kaymasına neden olmayacak şekilde yürütülmesi çok önemlidir. Kentleşme ve kentleşme bir süreçtir. Kentleşme kente yapılan yapısal ilaveleri kapsarken kentleşme artan nüfusun insanların davranışlarında, ilişkilerinde, inançlarında, yaşam biçimlerinde ve değer yargılarında farklılaşmasını beraberinde getirir (Keleş, 1980; Güven, 2016). Kentleşme içinde kurallara uygun yaşamayı, kentsel donatılara, kent ortak mekânlarına, insana, hayvana ve yeşile saygılı olmayı gerektirir (Yalçın, 2010; Güven, 2016). Kentleşme ile göç edilen yerdeki yaşam dinamikleri terk edilir. Özellikle kırsal yerleşmelerden kentsel yerleşmelere göç eden insanlar barınma ve geçim biçimi olarak kırsalın tüm dinamiklerini geride bırakan halkı yeni hayatına hazırlar (Kartal, 1983; Güven, 2016). Kentleşme kavramı göç ile kente gelen ve kentte yaşayan insanların tekrardan toplum olma sürecini anlatan bir kavramdır (Başaran, 2008; Güven, 2016). Kentleşme ile geride bırakılan hayata dair sahip olunanlar yerini kentteki yeni işe, yeni konuta, yeni mahalleye, yeni komşuya bırakır. Dolayısıyla kentleşme adı altında göç eden insanlar kentin yeni fırsatlarından yararlanırken kente ait olan hayata dair pek çok davranış biçimini yeniden öğrenir (Özkerem ve Acunil, 2012; Güven, 2016).

Kentleşme hareketinin ani ve yüksek yoğunluklu olan göç süreci ile eş zamanlı olamaması kentte toplumsal, kültürel ve sosyal pek çok sorunun yaşanmasına sebep olmaktadır. Her ne kadar bölgedeki farklılıkların bölgenin kültürünün zenginliği açısından katkıları olsa da bu kentlerde yaşanan konut, alt yapı ve ulaşım sorunları, çevresel bozulmalar, kirlilikler, artan konut ihtiyacı için yok edilen açık ve yeşil alanlar, ormanlar, kaybedilen ekolojik ve ekonomik sürdürülebilirlik, işsizlik, eğitime ve sağlığa erişimde yaşanan sıkıntılar, artan suç oranları, oluşan güvensizlik ortamı ve tüm bunların yanında kentte gözlemlenen estetik bozulmalar kentte yaşayan insanlar üzerinde ağır yükler oluşturmaktadır.

Kente göç ile gelen insanların kendi kültürlerinden getirdikleri konut iç ve dış mekân düzenlemeleri, sokak ve mahalle oluşumları, tabela, dükkân, vitrin tasarımları, inanışlarına göre şekillenen dini toplanma merkezleri, alış-veriş mekanları, yeme-içme kültürlerine göre şekillenen kafe ve restoranları kentin genel görünümüne eklenmektedir. Göç eden insanların kendilerini yeni topluma adapte edene kadar beraber geldikleri diğer göç edenlerle yakın yaşam alanlarında olmayı istemeleri ve aynı mekânları kullanmaktan mutlu olmaları bu kültürel değişimin mekânsal olarak geniş bir alanı kaplamasına sebep olmaktadır. Bu durum kente göç ile gelen insanların kendi mahallelerini, kendi alış-veriş mekânlarını, kendi park ve bahçelerini oluşturmaktan kaynaklanmaktadır.

Sonuç olarak göç eden insanların yerleştikleri bu kent parçaları ve giderek kentin geneli estetik olarak değişime uğrar. Bu noktada kentin etkin yönetimi çok önemlidir. Oluşan kentsel bozulmaların ve estetik deformasyonların yaşandığı, kimliğini kaybetmiş, bir kargaşa alanı olarak görünen kentlerin etkin yönetimi çok büyük bir ihtiyaçtır.

Kentsel yönetim, kentin yönetimine çok paydaşlı olarak katılımı sağlaması durumunda başarıya ulaşabilir. Kent yönetiminde belediye yönetimleri yanında sağlıklı bir kent için faaliyet gösteren sivil örgütler, mahalli topluluklar, sendikalar da kent yönetimine büyük katkılar sağlayabilirler. Bu noktada öncelikli konu var olan ve oluşan tüm kentsel sorunların ortaya konulmasıdır. Çok paydaşlı ve bilimsel veriler ışığında getirilen çözüm önerileri yaşanan sıkıntıların mahalli ölçekteyken çözülmesine yardımcı olacaktır. Kentlerin taşıma kapasitesinin tespiti ve göç edenlerin yerleştirileceği bölgelerin önceden belirlenmesi ve alt yapılarının tamamlanması da önemli olan bir diğer konudur.

Aşırı göçün önüne geçilmesi, iç veya dış göç sebeplerinin ortadan kaldırılması ve kırsaldaki yaşam koşullarının iyileştirilmesi kentsel sorunların çıkmadan önlenmesini sağlayacaktır. Kırsala

yapılan yatırımların önemi bu noktada ortaya çıkmaktadır. Kırsal yaşama alışık ancak kırsalda iş, eğitim ve sağlık fırsatı bulamayan insanlar için kırsalın yeniden cazip hale getirilmesi elzemdir. Göçün yarattığı sorunların oluşum hızı sorunların çözüm hızından daha büyüktür. Bu da çözüme ulaşmada gecikmeyi ve hatta başarısızlığı beraberinde getirmektedir. Bu noktada yasal düzenlemeler şarttır. Dolayısıyla özellikle yasal düzenlemeler ile alınacak önlemler kente göç ile gelen nüfusun kente aykırı yapılaşmasına ve kent estetiğinin bozulmasına engel olacaktır.

Kentler insan hayatının sağlıklı sürmesi için optimum yaşam koşullarını taşımalı ve sağlıklı bir insan hayatını vaat etmelidir. Ancak sağlıklı ve konforlu yaşayan bir toplum kent estetiğinden haz almamalıdır. Sağlığa erişebilirlik, kent parçaları arası ulaşılabilirlik, ulaşımında konfor ve günün her saati güvenli kent parçaları kaliteli bir yaşam için önemlidir (Drew, 1960; Kara ve Aşık, 2018).

Kentin göç ile oluşan alt yapı ve üst yapı olanakları sınırlı olan, sağlık koşulları tamamlanmamış çöküntü alanları; çarpık yapılaşma sonucu oluşacak estetik değer kaybının önüne geçebilmek için kentsel dönüşüm projeleri ile iyileştirilmelidir (Deniz, 2015). Kentleşme politikalarının göç ve kalkınma politikalarıyla bütünleştirilmesine ihtiyaç vardır.

Sonuç olarak son yüzyılda tüm dünya üzerinde görünen düzensiz göç hareketlerinin göç edilen kentlerde yaşayan halk üzerinde yarattığı kültürel değişiklik yanında kent üzerinde yarattığı fiziksel değişiklikler kentli insanın fiziksel ve psikolojik sağlığı için üzerinde önemle durulması gereken konulardan bir tanesidir. Göçün yarattığı fiziksel değişiklikler kent estetiğini etkilediği gibi kentin ekolojik dengesini de bozmakta kentli insanın kültürel ve fizyolojik olarak da sağlığını kaybetmesine sebep olmaktadır.

Savaş, pandemiler, kıtlık, iklim değişikliği gibi küresel krizler ile sınıranan dünyamızdaki pek çok ülke bu krizlerin altından kalkamamakta ve halkının refah düzeyini koruyamamaktadır. Yaşanan göç hareketleri kentler üzerinde derin izler bırakmakta ve kent bileşenleri ve kent estetiği göç hareketinden olumlu ve olumsuz pek çok şekilde etkilenmektedir. Tablo 1'de göç hareketlerinin kent bileşenleri, kentin sosyo-kültürel değerleri ve kent estetiği üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerinin açıklamaları bulunmaktadır.

Tablo 1. Göç Hareketlerinin Kent Bileşenleri Üstüne Etkisi

FİZİKSEL ÇEVRE ÜZERİNE ETKİLER	OLUMLU ETKİLER	OLUMSUZ ETKİLER	AÇIKLAMA
DOĞAL ÇEVRE ELEMANLARI ÜZERİNE ETKİLER			
İklim		✓	Kentin taşıma kapasitesini aşan nüfus, doğal kaynakları zorlayarak gıda kıtlığı ve su kıtlığı yaratmaktadır. Göçe bağlı olarak konut talebinde yaşanan artış ve artan sert zeminler nedeni ile kentsel ısı adası etkisi daha da görünür olabilmektedir. Bunun yanında aşırı yapılaşma sonucunda kentin güneşlenme ve havalanma ihtiyacı da karşılanamamaktadır.
Flora		✓	Konut ihtiyacı ve kentsel tarım faaliyetleri neticesinde flora üzerinde baskı artmaktadır.
Fauna		✓	Artan kentleşme faaliyetleri nedeni ile kentte yaşayan hayvanların doğal yaşam ortamı zarar görmektedir. Ayrıca kentte göç eden insanların hayvanlara olan saygısı değerince sokak hayvanlarına sahip çıkılabilmektedir.
Topografya		✓	Konut, iş vb. amacıyla yapılan aşırı yapılaşma mevcut topografyaya zarar vermektedir.
Toprak Yapısı		✓	Konut, iş vb. amacıyla yapılan aşırı yapılaşma alt yapı çalışmalarını zorunlu kılmaktadır. Bu durum toprak yapısına zarar verebilmektedir.

Göçün Kent Estetiği Üzerine Etkisi

Yer Altı ve Yer Üstü Su Kaynakları		✓	Artan nüfusun oluşturduğu çevresel kirlilik su kaynaklarına ve su yüzeylerine olumsuz etki yapmaktadır. Ayrıca aşırı kullanımdan dolayı su kaynakları yetersiz kalmaktadır (Küçükali, 2013b).
Orman Varlığı		✓	Konut alanı ve tarla açmak için orman alanları kaybedilmektedir.
Deniz Varlığı		✓	Denizler; aşırı turizm, hatalı yapılan avcılık faaliyetleri ve artan deniz taşımacılığı yüzünden zarar görmektedir.
YAPISAL ÇEVRE ÜZERİNE ETKİLER			
Binalar		✓	Mevcut bina sayısı artmaktadır, binalara kaçak katlar ilave edilmekte, bina cepheleri, balkonları, bahçeleri göç eden insanların kültürüne göre şekillenmektedir. Göç edenlerin alt yapısı bulunmayan yerlere yerleşmesi sebebiyle kent çeperinde ve kent içinde çöküntü alanları oluşmaktadır. Çarpık kentleşme ve imarsız yapılaşma sebebiyle kentler, yaşanan afetlerde çok fazla hasar almaktadır.
Yollar		✓	Artan nüfusa cevap vermek amacıyla toplu ulaşım aracı ve bireysel araç sayısı çoğalmaktadır. Bu durum kentte trafik yoğunluğuna ve hava kirliliğine sebep olmaktadır.
Meydanlar		✓	Araç ve insan trafiği artmakta bu durum kent meydanlarının bir karmaşa alanı olmasına sebep olmaktadır. Ayrıca kentlerin odak noktaları olan meydanlar amaçları dışında kullanılmaktadır (pazar yeri, otopark vb.).
Köprüler		✓	Köprü kullanım yoğunlukları artmaktadır. Köprü altları güvenlik tehdidi yaratabilmektedir.
Açık-Yeşil Alanlar		✓	Açık-yeşil alanlar amaçları dışında kullanılmaktadır. Bu alanlarda güvenlik zafiyeti yaşanmaktadır. Donatı elemanları ve çocuk parkı ekipmanları vandalizme maruz kalmaktadır.
Ulaşım Yapıları		✓	Havaalanı, istasyon, iskele, durak vb. ulaşım yapıları kullanım yoğunluğundan dolayı kirlenme, yıpranma, bozulma ve vandalizm ile karşı karşıya kalmaktadır.
Alış-veriş Alanları		✓	Göç alanlarındaki ticari faaliyetler göç eden insanların ticaret kültürüne göre yapılmaktadır. Ticari faaliyet gösteren mekanların tabelaları, vitrinleri vb. göç eden kültüre göre şekillenmektedir. Kentteki birçok alan (kaldırımlar, meydanlar, parklar vb.) denetimsiz zamanlarda kayıt dışı ticaret için kullanılmakta ve göze hoş görünmeyen manzaralar oluşmaktadır.
Kent Donatıları		✓	Kent donatılarının vandalizme, hırsızlığa, amaç dışı kullanıma maruz kalma olasılığı artmaktadır.
SOSYO-KÜLTÜREL ÇEVRE ELEMANLARI			
Gözlemlenen Sosyal İlişkiler	✓	✓	Farklı kültürden gelen insanlar arasında farklı sosyal ilişkiler yaşanmakta bu durum kente zenginlik katsa da kimi zaman kültürler arasında çelişkiye ve çekişmeye sebep olmaktadır.
Yaşatılan Kültürel Değerler	✓	✓	Farklı kültürden gelen insanlar farklı kültürel değerler taşırlar. Bu durum kentin kültürel zenginliğine fayda sağladığı gibi kentte kültür çatışması yaşanmasına da sebep olmaktadır.

Kent Tarihi	✓	✓	Gelecek kuşaklara bırakılacak tarihi zenginlik artarken yaşanan olumsuzluklar da kentin hafızasına kazanacaktır. Ayrıca kentin geçmişinden kalan tarihi-kültürel değerleri göç ile gelen toplum için aynı anlamı taşımayabilir ve kent tarihi mirası zarar görebilir (tarihi yapılar, sokaklar vb.).
Mevcut Nüfus Yoğunluğu		✓	Göç eden insan sayısı kadar nüfus yoğunluğu artmakta ancak kimi zaman bu yoğunluğun hepsi kayıt altına alınamamaktadır. Bu durum güvenlik açığı oluşturmaktadır. Ayrıca doğru planlamalar yapılmaz ise göç ile gelen nüfusun kentte çoğalması sonrasında kent nüfusunun bir kısmının kentsel hizmetlere ulaşımında aksaklıklar yaşanacaktır.
Mevcut Nüfus Yapısı		✓	Sosyo-kültürel olarak farklı olan insanların kente göç etmesi genel nüfus yapısının farklılaşmasına sebep olmaktadır. Bu durum güvenlik zafiyeti oluşturduğu gibi yerli halkın kente olan aidiyetlik duygusunu da sarsabilmektedir. Dolayısıyla yerli halkın kentin genel mekanlarını kullanımı sınırlanmaktadır (park kullanımı, sokak kullanımı, sahil kullanımı vb.)
Yaşam Tarzı	✓	✓	Farklı yaşam tarzları birer zenginlik kaynağı olsa da toplum içinde gereksiz yargılamalara, tenkitlere ve gerginliklere yol açabilmektedir (eğlence tarzı, giyim tarzı, yemek tarzı vb.)
Geçim Kaynakları		✓	Kırsaldan kente göç eden insanlar kırsala dayalı geçim tarzı benimsemiş olabilirler. Kırsal alışkanlıklarını kentte de sürdürmek isteyen insanlar yaşam alanlarında kent hayatına uygun olmayan görüntüler oluşturabilmektedirler (balkonda, bahçede hayvan besleme, bahçede tarımsal faaliyetler yapma vb.)
Ekonomik Durum		✓	Nüfus yoğunluğu zaten fazla olan kent merkezlerinde özellikle son yıllarda artan ekonomik zorluklar geçim sıkıntılarının baş göstermesine neden olmuştur. Kentlerde göç ile artan nüfus mevcut iş olanaklarına talip olmakta ve kentte işsizlik sorununun yaşanmasına sebep olmaktadır.
Kentte İzlenen Politikalar		✓	Göç alan kentlerin kent yönetimi multidisipliner olarak yapılmak zorundadır. Bu durum mevcut yönetimler üzerinde yük oluşturmaktadır. Mevcut halkın göç ile gelen halktan rahatsız olmasının ve çatışmaların önüne geçilmesi, göç eden insanların kente entegrasyonunun sağlanabilmesi ve tüm kent halkının mutlu yaşayabilmesi için sürecin doğru yönetilmesi, tutarlı ve sürdürülebilir politikaların geliştirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Aktaş, S. G., (2018). Turistik alanlarda mekân tasarımı. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir

Başaran, İ. (2008). Kent ve yerel yönetim. Okutan Yayıncılık, İstanbul

Bhagat, R. B. (2018). Urbanization in India: trend, pattern and policy issues. International Institute For Population Sciences

Buz, S. (2003). Yoksulluk ve göç, yoksulluk sempozyumu (31 Mayıs- 1 Haziran 2003), Cilt 2, Deniz Feneri Yayınları, S. 150-164, İstanbul

Cengiz, D. (2015). Zorunlu göçün mekânsal etkileri ve yerel halkın algısı; Kilis örneği. 10-2

Çeçen, A. (2000). İnsan hakları. Savaş Yayınları, Ankara

Çevik, N. (2017). Şehrin cazibesi. uluslararası estetik sempozyumu: "kent estetiği" 02- 04 Kasım 2017, Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Konferans Salonu, Antalya Türkiye

Deniz, O. (2008). Türkiye'nin doğu sınırı ve mülteci sorunu. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Başkanlığı 2005-Fed-B11 Nolu Proje Raporu, Van

Deniz, O. (2015). Van kent merkezine yapılan göçler ve göçün kentsel gelişim üzerine etkisi. Tücaum 2015 V. Ulusal Coğrafya Sempozyumu Bildiri Kitabı.

Drew, K. I. (1960). Urban aesthetics : theory and application of physical design control within the urban renewal program. A Master's Thesis, Kansas State University

Ekici, S., Tuncel, G. (2015). Göç ve insan. Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi, 5(1), 9-22

Engels, Friedrich. (1996). "The great towns." r. t. legates ve f. stout (der.), the city reader (pp 46-55), Routledge: New York and Londra

Erdal B, İnceoğlu M (2021). Cephe karakteristiğinin kentin estetik kalitesine etkisi. Trakya Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi, 22(1), 1-7

Erman, T. (2010). Kent çalışmalarının geçmişi ve bugünü: hâkim paradigmlar ve yeni sorunsallar, İdealkent, 1, 32-43

Erşen, A. E. (2014). Kent estetik kurulları kavramı ve Kırklareli'nin kentsel kalitesinin artırılmasına olası etkileri, <http://Acikerisim.Kirklareli.Edu.Tr:8080/Xmlui/Handle/20.500.11857/367>

Erzen J (2006). Çevre estetiği. Odtü Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve İletişim A.Ş. Yayınları, Isbn: 975-7064-96-3, Odtü Yayıncılık, Ankara

Es, M., Ateş, H. (2004). Kent yönetimi, kentleşme ve göç: sorunlar ve çözüm önerileri, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, (48), 206-246

Gülersoy, A. E., Çelik, M. A., Sönmez, M. E. (2014). Tarsus Şehrinin alansal gelişimine (1985-2011) ekolojik bakış Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turcic 9(2), 741- 759

Güven, A. (2016). Kent, kentleşme ve kentsel yönetim ihtiyacı. Journal Of International Management, Educational And Economics Perspectives, 4(1), 21-30

Hammaloğlu, A. G. (2019). T.C. kentsel çevrede estetik değerlendirilmesi: Muratpaşa İlçesi örneği, Tezli Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınları

Harvey, D. (2015). Spaces of hope, s.368, Metis Yayınları, İstanbul

Jones, T. M. (2009). Framing the framework: discourses in Australia's national values education policy. Educational Research For Policy And Practice, (8), 35-57.

Kara, B., Aşık, Y. (2018). Kent estetiği: Kuşadası örneği, Kuşadası Peyzaj Değerleri Kitabı, Tmmob Yayınları, Ankara

Kartal, K. (1983). Kentleşmenin ekonomik ve sosyal maliyeti. Amme İdaresi Dergisi,16(4)

Keleş, R. (1980). Kent bilimleri terimler sözlüğü, TDK Yayınları, Ankara

Kartarı, A. (2013). Kültürlerarası iletişim, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2820, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1778, Eskişehir

Küçükali, U. F. (2016). Ecological influences on the evolving planning system in Turkey. In Population growth and rapid urbanization in the developing world (pp. 298-312). IGI Global

Küçükali, U. F. (2013a). Suyun stratejik yönetiminde peyzaj planlamanın önemi. *Planning*, 23(3), 105-108

Küçükali, U. F. (2013b). Basin-scale ecological risk assessment methodology, example of Nilufer Creek and its subbasins. *Journal of International Scientific Publications: Ecology & Safety*, 7(3), 1313-2563

Küçükali, U. F., ve Atabay, S. (2013). Havzaların fiziki planlamasına ekolojik yaklaşım. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, (1), 180-183

Küçükali, U. F. (2005). Havza tanımı ve doğal kaynak yönetimi. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Lynch, K. (1984). *Good city form*, Isbn(S) 0262620464 (Pbk.), 0262620464, Mıt Press, USA

Lynch, K. (2014). *The image of the city*. Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul
Mutluer M (2003), *Uluslararası göçler ve Türkiye*, Çantay Kitapevi, İstanbul

Niray, N. (2002). Tarihsel süreç içinde kentleşme olgusu ve Muğla örneği. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 1-27

Özkiraz, A., Acungil, Y. (2012). Hemşehri derneklerinin kentleşme sürecindeki rolü (Tokat örneği). *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 29(1)

Sağiroğlu, A. Z. (2015). Türkiye'nin değişen göç karakteri. *Sosyoloji Divanı*, 3(6), 9-30

Simmel, G. (2004). The metropolis and mental life. M. Malcolm (Der.), *The City Cultures Reader* (pp. 12-19). Routledge: New York and Londra

Stevenson, D. (2003). *Cities and urban cultures*. Mcgraw-Hill Education, UK

Taylor, M. J. (1994). *Values education in the Uk: a directory of research and resources*. Slough: National Foundation For Educational Research

Tunalı, İ. (1998). *Estetik. Remzi Kitabevi, Büyük Fikir Kitapları Dizisi: 92*

Ulusoy, K. (2016). Tarih öğretmenlerine göre Türkiye'de birlik beraberliğin güçlenmesi ve uzlaş kültürünün geliştirilmesi sürecinde gerekli ortak değerler. *Eğitimi Dergisi*, 14(32), 103-126

Ulusoy, A., Vural, T. (2001). Kentleşmenin sosyo-ekonomik etkileri. *Belediye Dergisi*, 7(12), 8-14

URL 1: IOM (2011). International Organization For Migration (Iom), [Http:// https://www.iom.int/](http://https://www.iom.int/). Erişim Tarihi: 26.01.2023.

URL 2: İnsan Hakları Beyannamesi (1948). ihd.org.tr/insan-haklari-evrensel-beyannamesi. Erişim Tarihi: 25.01.2023.

URL 3: TDK (2023). <https://sozluk.gov.tr>, Erişim Tarihi: 10.01.2023

Williams, S. H. (1954). Urban aesthetics: an approach to the study of the aesthetic characteristics of cities. *the town. Planning Review*, 25(2), 95- 113

Yalçın, C. (2010). Türkiye’de kentleşme sorunları üzerine bir tartışma, H.U. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 28(1), 225-245

Yılmaz, E. ve Çitçi, S. (2011). Kentlerin ortaya çıkışı ve sosyo-politik açıdan Türkiye’de kentleşme dönemleri, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 10(35), 252-267

Zihan, Z. ve Yuhan, Z. (2020). Impact of smart city planning and construction on economic and social benefits based on big data analysis. Complexity, 2020,1-11